

การพัฒนาแบบสมรรถนะหลักเพื่อความเป็นเลิศทางการสอนของครูตาม
หลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตปกครอง
คณะสงฆ์ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี
A Model for the Development of Core Competencies for Teachers' Teaching
Excellence Based on the Buddhaddhamma in the Pali Department of Phra
Pariyattidhamma Schools under Sangha Administrative Region 14 : A Case Study
of the Sangha Suphanburi Province

¹พระปลัดสามารถ จตตมโล, ²พระครูโสภณวีรานุวัตร พระครูโสภณวีรานุวัตร (นิคม เกตุคง)
และ ³อภิชาติ พานสุวรรณ

¹ Phrapalad Samart Cattamalo, ²Phrakhru Sophonveeranuwat (Nikom Ketkong)
and ³Apichat Phansuwan

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

³มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

^{1,2}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

³Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand.

E-mail: ¹samart.pho@mcu.ac.th, ²nikom.ket@mcu.ac.th, ³apichat_asm@hotmail.com

Received September 4, 2024; Revised December 21, 2024 ; Accepted December 23, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพสมรรถนะหลักการสอนของครูในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี 2) เพื่อสร้างแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรีและ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 : กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี โดยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนบาลีจำนวน 258 รูป นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการพัฒนาสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี มี 5 ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพมีค่าเฉลี่ย 4.41 อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ย 4.06 อยู่ในระดับมาก

2. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักของครูตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า โรงเรียนควรกำหนดแผนการพัฒนาครูให้มีความรู้และความสามารถ 2) โรงเรียนควรปลูกฝังให้ครูมีใจรักในการสอนและตื่นตัวต่อการสอนอยู่

เสมอ 3) โรงเรียนควรมีแผนพัฒนาครูให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม 4) โรงเรียนควรมีกิจกรรมให้ทำงานร่วมกันเป็น
ทีม 5) โรงเรียนควรกำหนดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของครูให้ชัดเจน

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักของครูตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า รูปแบบการพัฒนา
สมรรถนะหลักของครูตามหลักกัลยาณมิตร มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีประโยชน์ อยู่ใน
ระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ: สมรรถนะหลัก; หลักพุทธธรรม; สำนักเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

This article aims 1) to study the condition of teaching competencies of teachers in the Pariyatitham School, Pali Division, Sangha Administrative Region, Part 14: Case Study of the Sangha, Suphanburi Province; 2) to create a model for developing teachers' teaching competencies according to Principles of Buddhism in the Pariyattidhamma School, Pali Division, Sangha Administrative Area, Part 14: Case study of the Sangha in Suphanburi Province and 3) To evaluate the model for developing teachers' teaching competencies according to the principles of Buddhism in the Pariyatti Dhamma School, Pali Division, Sangha Administrative Area, Part 14: A case study of the Sangha, Suphanburi Province. Quantitatively, data was collected from a sample of 258 Pali students. The data was analyzed using percentage, mean, and standard deviation statistics. and inductive data analysis. The results of this research found that

1. The condition of the development of the core competencies of teachers in the Phrapariyattidhamma School, Pali Division, in the Sangha Administrative Region, Region 14: Case study of the Sangha, Suphanburi Province, has 5 areas. It was found that the aspects with the highest average value were ethics and professional ethics, having value. An average of 4.41 is at a high level. As for the element with the lowest mean value, namely teamwork, the mean value was 4.06, which was high.

2. Model for developing the core competencies of teachers according to the principles of Buddhism in the Pariyattidhamma School, Pali Division, in the Sangha Administrative Region, Region 14: A case study of the Sangha, Suphan Buri Province, found that schools should establish a plan to develop teachers to have knowledge and ability. 2) Schools should cultivate teachers to have a passion for teaching and are always alert to teaching. 3) Schools should have a plan to develop teachers to be knowledgeable and moral. 4) Schools should have activities for working together as a team. 5) Schools should clearly define teachers' responsibilities.

3. The results of the evaluation of the model for developing teachers' core competencies according to the principles of Buddhism in the Pariyattidhamma School, Pali Division, in the Sangha Administrative Region, Region 14: Case Study of the Sangha, Suphan Buri Province, found that the model for developing teachers' core competencies according to the

principles Friends There is accuracy, appropriateness, feasibility. and useful at the highest level in every aspect.

Keywords: Core competencies; Buddhaddhamma; Phra Pariyattidhamma Schools

บทนำ

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาในภาคภาษาบาลี ซึ่งเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมที่มีมาแต่โบราณ เนื่องด้วยว่า พระไตรปิฎกหรือคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาในโบราณนั้นนิยมจารึกด้วยภาษาบาลี (พัฒน์ เพ็งผลา, 2542) คณะสงฆ์จึงจัดให้มีการเรียนการสอนในภาคภาษาบาลี เพื่อให้พระภิกษุสามเณร มีความรู้ ความเข้าใจภาษาบาลี อย่างถ่องแท้ กว้างขวางและลึกซึ้ง เพราะความรู้ภาษาบาลีเป็นเสมือนหนึ่งกุญแจไขพระไตรปิฎกเพื่อศึกษาคำสอนขององค์พระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า และประกอบกับว่าในยุคสมัยต้นๆ ที่คณะสงฆ์จัดให้มีการศึกษาพระปริยัติธรรม ยังไม่ได้กำหนดหนังสือเรียนที่เป็นภาษาไทย อีกทั้งคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาที่เป็นภาษาไทยก็ยังมีแพร่หลาย จึงปรากฏว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมในสมัยนั้น มีเฉพาะแผนกบาลี โดยกำหนดระดับการศึกษาไว้ 3 ชั้น คือ ชั้นบาลีเปรียญตรี ชั้นบาลีเปรียญโท และชั้นบาลีเปรียญเอก และการสอบความรู้อันเป็นการวัดผลการเรียนเพื่อเลื่อนชั้นประโยค ที่เรียกว่า “สอบความรู้บาลีสนาทมูล” (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2567) การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกภาษาบาลี เป็นพระราชภาระของพระมหากษัตริย์ ทรงจัดให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียน (สนาทมูลแผนกบาลี, 2536) สืบเนื่องเป็นพระราชกรณียกิจมา ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ครั้นถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนับแต่สมัยรัชกาลที่ 1 ถึงสมัยรัชกาล ที่ 5 พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงรับพระราชภาระอยู่โดยสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในรัชกาลที่ 2 คือ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย นอกจากพระองค์จะทรงมีพระราชดำริให้สมเด็จพระสังฆราช (มี) วัดพระเชตุพนฯ จัดพิธีวิสาขบูชาขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2360 แล้ว ยังทรงโปรดให้สมเด็จพระสังฆราช ขยายหลักสูตรบาลีจากบาลีเปรียญตรี โท เอก ซึ่งสืบเนื่องมาจากกรุงศรีอยุธยาเป็น เปรียญ 9 ประโยค ยังคงสืบเนื่องมาจนบัดนี้ โดยจัดลำดับชั้นเป็นประโยค เรียกว่า ประโยค 1 - 2 ประโยค 3 จนถึงประโยค 9 เป็นที่สุด

ปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ด้านหลักสูตรในอดีตและปัจจุบัน มีความกระจัดกระจาย ไม่มีบูรณภาพ ไม่เป็นระบบ ไม่มีแกนร่วมใดๆ ไม่ว่าจะในด้านนโยบาย วัตถุประสงค์แผนงานโครงการหรือการบริหาร และไม่มีหลักสูตรสายหนึ่งสายใดเป็นที่ยอมรับร่วมกันว่าเป็นหลักสูตรที่เพียงพอหรือเหมาะสมสำหรับเตรียมผู้เรียนให้เป็นผู้พร้อมที่จะดำเนินชีวิตของตนให้เป็นไปด้วยดีและสามารถปฏิบัติศาสนกิจให้ได้ผลอย่างเป็นที่น่าพอใจในยุคปัจจุบัน จึงปรากฏอยู่ทั่วไปว่า “พระภิกษุสามเณรแต่ละรูปจะศึกษาวิชาการต่างๆ ในเวลาเดียวกันประมาณสองหลักสูตรการขาดหลักสูตรศาสนศึกษาขั้นพื้นฐานระยะสั้นทำให้การบวชโดยไม่ได้เรียนเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม สภาพความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น กิจกรรมทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป เป็นเหตุให้ประเพณีการบวชเรียนพลอยเปลี่ยนแปลงไปด้วย ผู้บวชอยู่จำพรรษาลดลงระยะ 3 เดือน มีจำนวนลดน้อยลงคนจำนวนมากนิยมบวชนอกระยะพรรษาและครองเพศอยู่ในเวลาสั้นเข้าเป็น 2 เดือนบ้าง 1 เดือน บ้างครั้งเดือนบ้างตลอดจนเพียง 7 วันก็มีนอกจากนั้นผู้ที่บวชเมื่อสูงอายุ หวังจะพักผ่อนหาความสงบหลังวัยทำงาน หรือหยุดเลิกจากการดิ้นรนในการทำมาหาเลี้ยงชีพอย่างคดๆ แล้วมีจำนวนมากขึ้นผู้บวชประเภทนี้ ส่วนใหญ่ไม่มีความมุ่งหมายในทางการศึกษาในสภาพเช่นนั้น คณะสงฆ์ไม่ได้จัดเตรียมหรือปรับปรุงให้มีหลักสูตรพระปริยัติธรรมพื้นฐานระยะสั้นแบบต่างๆ ให้เหมาะกับผู้ที่เข้ามาบวชประเภทต่างๆ เหล่านี้ผู้บวชเข้ามาส่วนมากจึงมิได้มีการศึกษาเล่าเรียน เป็นการบวชที่ไม่มีการเรียน ทำให้คุณค่าของการบวชลดน้อยลง ไม่ว่าผู้บวชเหล่านั้นจะครองเพศอยู่ต่อหรือลาสิกขาออกไปก็ไม่ได้รับผลดีจากการบวชเท่าที่ควร หรืออาจเกิดผลเสียมากกว่า ทั้งแก่ชีวิตของผู้บวชเอง แก่พระ

ศาสนาและแก่งสังคม (พระมหาสุวรณ์ สุวณฺโณ, 2563) การดำเนินการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบันโดยกำหนดบทบาทหน้าที่ครูสอนว่าต้องประกอบด้วยสมรรถนะ 8 ด้าน คือ 1) ด้านปรัชญาการสอนการเรียนพระปริยัติธรรม 2) ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน 5) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 6) ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ 7) ด้านการวิจัยการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม 8) ด้านการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2539)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพสมรรถนะหลักทางการสอนของครูในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักเพื่อความเป็นเลิศทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

หลักกัลยาณมิตรธรรม 7

หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) องค์คุณของกัลยาณมิตร คุณสมบัติของมิตรที่ดีหรือมิตรแท้คนที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ มุ่งเอามิตรประเภทครูหรือพี่เลี้ยงเป็นสำคัญ ดังนี้

1. ปิโย น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถาม
2. ครุ น่าเคารพ ในฐานะประพฤติดีสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกรับรองใจ เป็นที่พึ่งใจและปลอดภัย
3. ภาวนีโย น่าเจริญใจ หรือน่ายกย่อง ในฐานะทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริงทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ
4. วตฺตา จ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี
5. วจนฺทฺสโม อดทนต่อถ้อยคำ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษาซักถามคำแนะนำวิพากษ์วิจารณ์อดทน ฟังได้ ไม่เบื้อ ไม่ฉุนเฉียว
6. คมฺภีรฺยจฺจ กตฺตา แกล้งเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจและให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป
7. โน จฺญฺฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำหรือแนะนำในเรื่องเหลวไหล ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 เป็นหลักธรรมที่ผู้บริหารหรือครูสามารถนำมาประพฤติดีปฏิบัติ เพราะเป็นธรรมที่สร้างความสนิทสนมกลมเกลียวชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถามเป็นธรรมที่สร้างความประพฤติดีสมควรแก่ฐานะทำให้ผู้ที่ไปปรึกษาเกิดความอบอุ่นเป็นที่พึ่งได้ เป็นธรรมที่สร้างความน่าเจริญใจในฐานะที่เป็นผู้ทรงความรู้และภูมิปัญญาอย่างแท้จริง เป็นธรรมที่ผู้พูดรู้จักพูดให้ได้ผล ชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอย่างไร เป็นธรรมที่สร้างความอดทนให้แก่ผู้บริหาร (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตฺโต, 2559) สามารถฝึกตนให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ในสิ่งทั้งหลายทั้งปวงตามความเป็นจริง คิดพิจารณาแก้ไขปัญหามากมาย และทำกิจกรรมทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขอย่างแท้จริงของตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสังคม และต่อประเทศชาติในที่สุด (Damnoen et al., 2021)

ลักษณะของกัลยาณมิตร

ลักษณะของกัลยาณมิตรเป็นสิ่งจำเป็นประการหนึ่งสำหรับผู้แสวงหากัลยาณมิตร หรือผู้ต้องการเป็นกัลยาณมิตร จำเป็นจะต้องทราบ เพราะไม่เช่นนั้นจะไม่รู้เลยว่า การแสวงหากัลยาณมิตรที่ดีนั้นเป็นอย่างไร ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ท่านได้อธิบายลักษณะของผู้เป็นกัลยาณมิตรไว้ว่า ท่านผู้เป็นกัลยาณมิตรนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ด้วยศรัทธา ด้วยศีล ด้วยสุตะ ด้วยจาคะ ด้วยวิริยะด้วยสติ และสมบูรณ์ด้วยปัญญา คือ ย่อมเชื่อมั่นต่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เชื่อมั่นต่อกรรมและผลแห่งกรรมด้วยศรัทธาสมบัตินั้น ย่อมไม่ปล่อยวางการแสวงประโยชน์แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายอันเป็นเหตุแห่งสัมมาสัมโพธิญาณด้วยศรัทธาสมบัตินั้น ย่อมเป็นที่รัก เป็นที่เคารพ เป็นที่น่าสรรเสริญ เป็นผู้ทักท้วงตักเตือนโทษว่ากล่าว เป็นผู้อดกลั้นต่อถ้อยคำของสัตว์ทั้งหลายได้ ด้วยศีลสมบัตินั้น เป็นผู้สามารถชี้แจงถ้อยคำอันลุ่มลึก ซึ่งประกอบด้วยสัจธรรม และปฏิจกสมุปปาตธรรม เป็นต้น ด้วยสุตสมบัตินั้น เป็นผู้มักน้อย สันโดษ ชอบสงัด ไม่คลุกคลีกับหมู่คณะด้วยจาคสมบัตินั้น เป็นผู้เพียรพยายามในการปฏิบัติทั้งที่เป็นประโยชน์ตน และประโยชน์ผู้อื่นด้วยวิริยสมบัตินั้น เป็นผู้มีความตั้งมั่นในทางดีด้วยสติสมบัตินั้น เป็นผู้ไม่คิดฟุ้งมีจิตมั่งคั่ง แข็งแกร่งด้วยสมาธิสมบัตินั้น และรู้แจ้งชัดไม่วิปริตผิดเพี้ยนด้วยปัญญาสมบัตินั้น ท่านผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติ

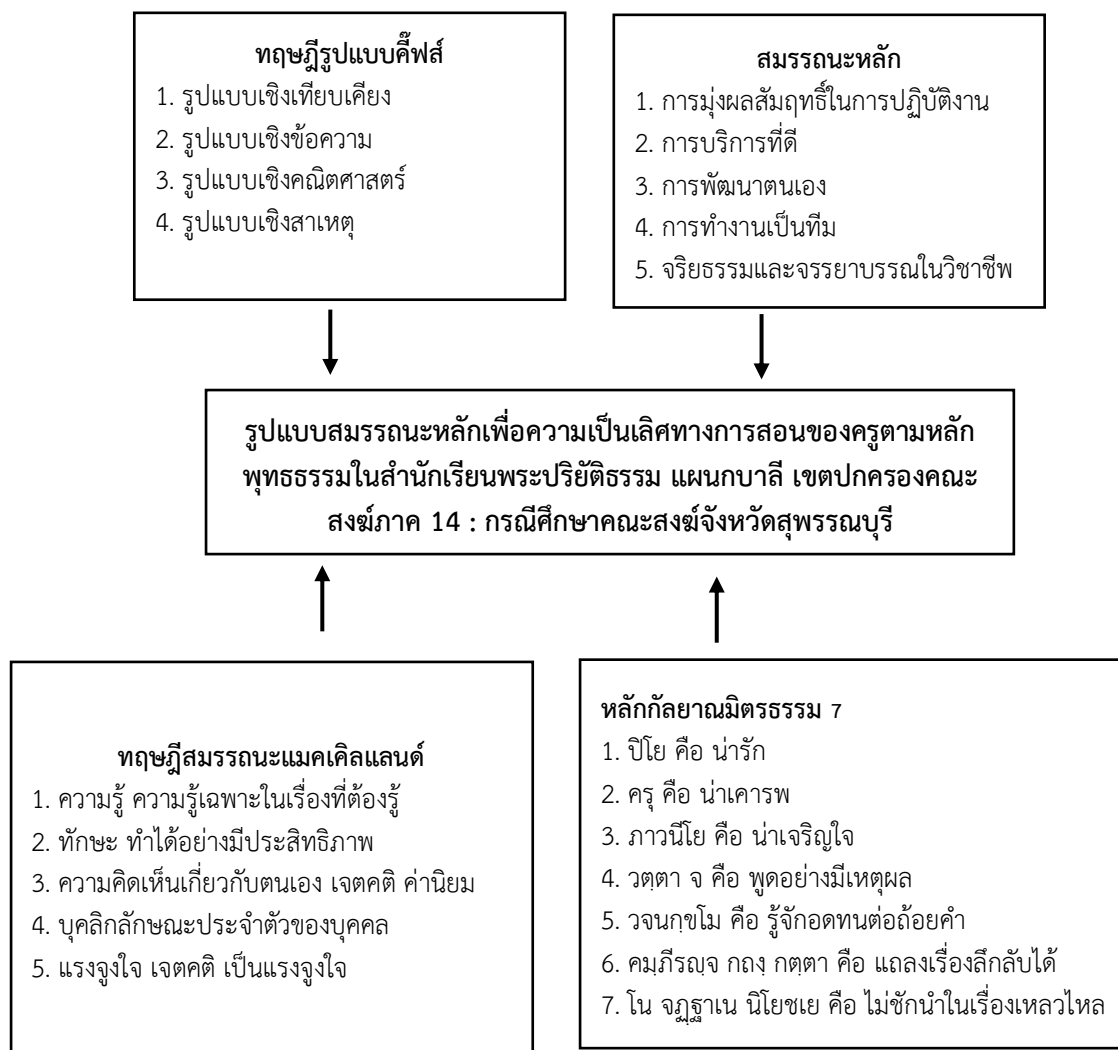
กัลยาณมิตร มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของปวงชนโดยทั่วไป จึงจะมีลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน ในการที่จะก่อให้เกิดซึ่งสันติภาพได้นั้น ผู้ที่พร้อมจะปฏิบัติหน้าที่กัลยาณมิตร จำต้องพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมให้มีความดีพร้อมตามแนวทางที่กล่าวแล้ว แล้วจึงปฏิบัติหน้าที่ของกัลยาณมิตรต่อกัน และกันเป็นการทวีจำนวนผู้ปฏิบัติหน้าที่กัลยาณมิตรให้เพิ่มมากยิ่งขึ้นไป การเป็นกัลยาณมิตรต่อกันนั้นหากมุ่งช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทางที่ดีงาม ย่อมทำให้ชีวิตเจริญก้าวหน้ากันต่อกัน พบกับความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทั้งทางโลก และทางธรรม

ความเป็นกัลยาณมิตรนั้น พระพุทธศาสนากล่าวว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความมีเมตตากรุณาต่อกัน พึงพาอาศัยกันและกัน เป็นการอยู่ในเชิงสังคมที่มีความสร้างสรรค์ฐานะของกัลยาณมิตร เป็นทั้งฝ่ายรับและฝ่ายให้ ซึ่งเป็นธรรมชาติ และเป็นธรรมชาติที่ถูกต้องของมนุษย์ ที่มีฐานะเป็นผู้รับ และผู้ให้ เพราะโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความแตกต่างกันตามเหตุตามปัจจัย ในด้านความสามารถก็มีความแตกต่างกัน การเป็นอยู่ให้มีความสุขหรือการทำให้ต่าง ๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น บางคนสามารถจะทำให้สำเร็จได้ด้วยความสามารถที่จะทำได้ บางคนที่มีความสามารถน้อยลงมาอาจจะต้องอาศัยเพื่อน หรือรับการช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้าง อันเป็นขั้นตอนของการฝึกฝนความสามารถของตนเอง ให้สามารถทำได้ในภายหลัง ผู้นั้นต้องเป็นผู้ผ่านการอบรม หรือได้รับการแนะนำจากบุคคลอื่นก่อน คือ ต้องอาศัยมิตรเป็นเบื้องต้นก่อน จึงสำคัญว่ามนุษย์นั้นต้องมีเพื่อนเป็น กัลยาณมิตร มีการช่วยเหลือกันและกัน ความเป็นกัลยาณมิตร จึงมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์

สรุปได้ว่า จากการศึกษาถึงความหมายของกัลยาณมิตรจากหนังสือของนักการทางศาสนาปราชญ์ทางศาสนาสามารถสรุปได้ว่า กัลยาณมิตร หมายถึง บุคคลที่มีความพร้อมทั้งคุณธรรมเป็นเพื่อนที่ดี รักใคร่คุ้นเคย มีความเยื่อใยที่ดี มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลประโยชน์ตนและผู้อื่น มีความใฝ่รู้มีน้ำใจดีงาม สามารถให้คำแนะนำ สั่งสอน ปรึกษา แนะนำแนวทางแห่งความเจริญ อุดหนุน เกื้อกูลแก่กันให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดีในการศึกษาอบรม การครองชีวิต การประกอบกิจการ การพัฒนาศักยภาพชีวิต ตั้งตนเหมาะสมแห่งการเคารพ สร้างสรรค์ประโยชน์สุขให้แก่บุคคลรอบข้างโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และการปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี และยังหมายรวมถึงสิ่งแวดล้อมทุกอย่างที่เกื้อกูลส่งเสริมการพัฒนาชีวิต เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ พัฒนาระดับความคิดที่ถูกต้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

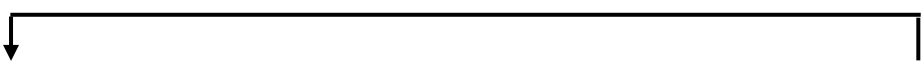
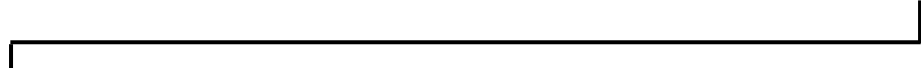
การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบสมรรถนะหลักเพื่อความเป็นเลิศทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 : กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีรูปแบบของคีฟส์ (Keeves, 1988) ทฤษฎีสมรรถนะของแมคเคลแลนด์ (McClelland, 1999) และ หลักกัลยาณมิตรธรรม เกี่ยวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยใช้สมรรถนะหลักจำนวน 5 ด้าน ดังนี้ 1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2. การบริการที่ดี 3. การพัฒนาตนเอง 4. การทำงานเป็นทีม 5. จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยมี ขั้นตอนที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบจากการนำผลของขั้นตอนที่ 1 มาสร้างรูปแบบและจากการสนทนากลุ่ม ส่วนขั้นตอนที่ 3 เป็นการประเมินรูปแบบซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอน 3 ขั้นตอน โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอน		วิธีดำเนินการวิจัย		ผลที่ได้
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพสมรรถนะหลักทางการสอนของครูในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 : กรณีศึกษาคณะสงฆ์ จังหวัดสุพรรณบุรี	➡	1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักของครู 2. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเชิงสำรวจ ได้แก่ นักเรียนสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี 3. สร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา และครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี	➡	ทราบสภาพการพัฒนาสมรรถนะหลักของครูของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 : กรณีศึกษาคณะสงฆ์ จังหวัดสุพรรณบุรี
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 : กรณีศึกษา คณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี	➡	1. ยกร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักของครูตามหลักพุทธธรรมของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 : กรณีศึกษา คณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี 2. การจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อพิจารณาร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักเพื่อความเป็นเลิศของการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 : กรณีศึกษา คณะสงฆ์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 20 รูป/คน	➡	ร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักเพื่อความเป็นเลิศของการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 : กรณีศึกษา คณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี
ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูตามพุทธธรรมสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 : กรณีศึกษา คณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี	➡	1. นำรูปแบบที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาประเมินการพัฒนาสมรรถนะของครูตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 : กรณีศึกษา คณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี 2. ได้ผลการประเมินความถูกต้องของรูปแบบความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติประโยชน์ของรูปแบบและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จำนวน 20 รูป/คน 3. จัดทำรายงานการวิจัย	➡	รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักเพื่อความเป็นเลิศของการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 : กรณีศึกษา คณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีความถูกต้องเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ของรูปแบบ

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

สภาพการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 : กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี

สภาพการการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 : กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 : กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวม

ที่	การพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูใน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตการ ปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีศึกษาคณะ สงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี	ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน	4.21	0.774	มาก	4
2	ด้านการบริการที่ดี	4.28	0.754	มาก	3
3	ด้านการพัฒนาตนเอง	4.40	0.785	มาก	2
4	ด้านการทำงานเป็นทีม	4.06	0.796	มาก	5
5	ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ	4.41	0.814	มาก	1
รวม		4.27	0.784	มาก	

จากตารางที่ 1 สภาพการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 : กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมาก ด้านการบริการที่ดี อยู่ในระดับมาก ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก

การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี

ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน มีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้ 1) มีการกำหนดนโยบายให้ครูต้องมีการประพฤติตนให้เหมาะสม 2) กำหนดนโยบายให้ครูสอนมีความพร้อมในการแต่งกาย 3) อบรมครูสอนให้มีความรู้และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน 4) รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนเพื่อนำมาปรับปรุง 5) ฝึกอบรมครูสอนให้มีความอดทนและพร้อมเรียนรู้นวัตกรรมใหม่ๆ 6) พัฒนาครูสอนให้มีความรู้ที่ชัดเจนลึกซึ้ง 7) ครูสอนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนการสอนและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ที่ทันต่อยุคและสมัย

ด้านการบริการที่ดี มีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้ 1) มีการร่วมกันแสดงความคิดเห็นในเรื่องของการเรียนการสอนประจำปี 2) ครูสอนมีความตื่นตัวและทันต่อเทคโนโลยีในสมัยปัจจุบัน 3) นโยบายในการลงโทษนักเรียนที่กระทำความผิดระเบียบวินัยให้ถูกต้องมีความสร้างสรรค์

4) การเรียนการสอนไม่ควรพูดเรื่องที่ไม่ใช่หลักการสอน 5) ครูสอนมีวิธีการสอนในเชิงสร้างสรรค์ 6) กลยุทธ์ที่จะทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการเรียน 7) การเรียนการสอนไม่นำเรื่องที่ไม่ใช่รายวิชาที่สอน

ด้านการพัฒนาตนเอง มีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีสึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้

- 1) ครูสอนมีการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้
- 2) ครูมีการพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้และความสามารถ
- 3) ครูสอนมีการพัฒนาความรู้ทั้งปรีติปฏิบัติและปฏิเวธ
- 4) ครูสอนมีการพัฒนาความรู้ในด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่
- 5) ครูสอนมีความอดทนต่อการทำงานในหน้าที่ครู
- 6) ครูสอนมีความคิดสร้างสรรค์อธิบายเรื่องยากให้ง่ายและเกิดองค์ความรู้กับนักเรียน
- 7) ครูสอนมีวุฒิภาวะในความเป็นครูไม่มัวคิดถึงนักเรียนจะทำให้เกิดความเสียหาย

ด้านการทำงานเป็นทีม มีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีสึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้

- 1) ครูสอนทุกท่านต้องมีการแต่งกายที่เรียบร้อยเป็นแบบอย่างที่ดี
- 2) มีการพัฒนาครูการทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและองค์กร
- 3) มีการทำงานเป็นทีมด้วยความสามัคคีเพื่อเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนและองค์กร
- 4) ครูต้องมีความเรียบร้อยในการเรียนการสอน
- 5) ควรกำหนดให้ครูสอนทุกท่านเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน
- 6) ครูสอนมีการติดต่อประสานงานในการทำงานเป็นทีม
- 7) การสร้างแรงจูงใจในการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม

ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีสึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้

- 1) ครูสอนจะต้องมีเมตตาต่อศิษย์ในการเรียนการสอน
- 2) ครูสอนจะต้องมีความเอาใจใส่ต่อศิษย์ในการเรียนการสอน
- 3) ครูสอนจะต้องมีการประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่แก่นักเรียน
- 4) ครูสอนจะต้องมีการวิเคราะห์ในการใช้คำพูดในการสั่งสอนศิษย์ด้วยความเมตตาต่อศิษย์
- 5) ครูสอนเป็นผู้ที่มีจิตใจเอื้อเฟื้อต่อนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
- 6) ครูสอนต้องไม่แสวงหาประโยชน์ในการเรียนการสอน
- 7) ครูสอนต้องมีความเอาใจใส่ต่อศิษย์ไม่ชักนำในเรื่องที่เหลวไหล

ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีสึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีสึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 : กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม

รูปแบบการพัฒนา สมรรถนะหลัก ทางการสอนของครู ตามหลักกัลยาณมิตร ธรรม		ความถูกต้องของ รูปแบบ			ความเหมาะสมของ รูปแบบ			ความเป็นไปได้ของ รูปแบบ			ความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
1	ด้านการมุ่ง ผลสัมฤทธิ์ในการ ปฏิบัติงาน	4.61	0.42	มากที่สุด	4.63	0.37	มากที่สุด	4.66	0.41	มากที่สุด	4.61	0.53	มากที่สุด
2	ด้านการบริการที่ ดี	4.59	0.31	มากที่สุด	4.58	0.47	มากที่สุด	4.56	0.33	มากที่สุด	4.68	0.55	มากที่สุด
3	ด้านการพัฒนา ตนเอง	4.64	0.42	มากที่สุด	4.71	0.37	มากที่สุด	4.63	0.50	มากที่สุด	4.52	0.41	มากที่สุด
4	ด้านการทำงาน เป็นทีม	4.57	0.53	มากที่สุด	4.51	0.62	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด	4.64	0.38	มากที่สุด
5	ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณ ในวิชาชีพ	4.69	0.23	มากที่สุด	4.65	0.30	มากที่สุด	4.50	0.56	มากที่สุด	4.58	0.34	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.62	0.38	มากที่สุด	4.61	0.42	มากที่สุด	4.59	0.47	มากที่สุด	4.60	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ประเมินเห็นว่ารูปแบบมีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$) รองลงมา รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.61$) รูปแบบมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$) รูปแบบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$)

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระบบของพระพุทธศาสนา ครูผู้สอนส่วนมากเป็นพระภิกษุ ซึ่งเป็นผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ตามหลักพระธรรมวินัยจึงทำให้มีการเรียนการสอนตามหลักสูตรวางไว้และยังเป็นผู้ที่มีการทำงานบนหลักสมรรถนะหลัก เนื่องจากการเรียนการสอนบาลีเป็นการเรียนแบบพี่สอนน้องและมีการส่งเสริมการเรียนการสอนด้วยการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดกำลังใจในการเรียนด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ให้คำแนะนำ สอน ปรีกษา แนะนำแนวทางแห่งความเจริญ อุทิศตน เกื้อกูลแก่กันให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดีในการศึกษา

สอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2559) ได้นำเสนอว่า กัลยาณมิตร เป็นแนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนาศักยภาพชีวิต การตั้งต้นเหมาะสมแห่งการเคารพ สร้างสรรค์ประโยชน์สุขให้แก่บุคคลรอบข้างโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และการปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ พัฒนาระดับความคิด ที่ถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุวรณ์ สุวณฺโณ (2563) พบว่า การเรียนการสอนบาลีเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา รวมทั้งเป็นการสร้างบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีความรู้เรื่อง ทั้งนี้ในการจัดการให้มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและนักเรียนบาลีสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นรูปธรรม

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี มีการกำหนดกิจกรรมแต่ละด้าน ดังนี้ โรงเรียนควรกำหนดแผนการพัฒนาคูให้มีความรู้และความสามารถ 2) โรงเรียนควรปลูกฝังให้ครูมีใจรักในการสอนและตื่นตัวต่อการสอนอยู่เสมอ 3) โรงเรียนควรมีแผนพัฒนาคูให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม 4) โรงเรียนควรมีกิจกรรมให้ทำงานร่วมกันเป็นทีม 5) โรงเรียนควรกำหนดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของครูให้ชัดเจน สอดคล้องกับกับการวิจัยของสวพร บุญญผลานันท์ และ คณะ (2567) ที่นำเสนอไว้ว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงสู่การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางฐานสมรรถนะ จะดำเนินการบนพื้นฐานของโรงเรียนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ โดยอาศัยมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน พัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงสู่การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางฐานสมรรถนะ จากแนวคิดหลักของโรงเรียน การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ และการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง จะส่งผลต่อการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม

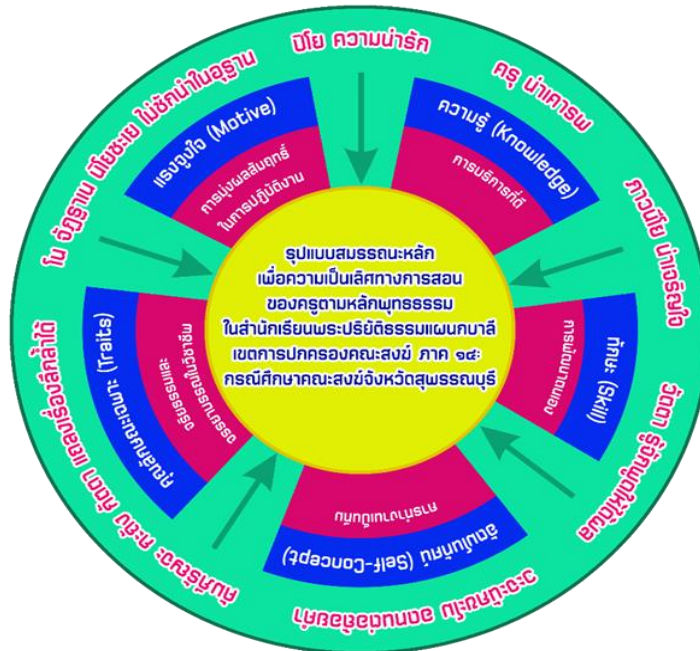
ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 : กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ประเมินเห็นว่ารูปแบบมีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและได้คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มจึงทำให้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 : กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ออกมาสมบูรณ์และถูกต้อง จึงทำให้ผลออกมาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุวรณ์ สุวณฺโณ (2563) พบว่า พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักของครูตามหลักกัลยาณมิตร มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยหลักการที่เกี่ยวข้องหลักกัลยาณมิตรธรรม แนวคิดที่ เกี่ยวข้อง ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น โดยทำการศึกษาวิจัยทั้งปริมาณมีการดำเนินการแจกแบบสอบถาม จำนวน 358 ชุด และได้ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพมีการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน 20 รูป/คน จึงได้สรุปเพิ่มเติมจาก

การสัมภาษณ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปพัฒนารูปแบบสมรรถนะหลักทางการสอนของครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 3 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย ชื่อองค์ความรู้ คือ “รูปแบบสมรรถนะหลักเพื่อความเป็นเลิศทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี” ประกอบด้วย วงกลม 4 วง ซ้อนกัน ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

วงกลมที่หนึ่ง คือ สิ่งที่ผู้วิจัยได้ตั้งเป้าประสงค์ไว้เป็นข้อค้นพบที่ได้จากวิจัย ชื่อ “รูปแบบสมรรถนะหลักเพื่อความเป็นเลิศทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี”

วงกลมที่สอง คือ สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

วงกลมที่สาม คือ หลักทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบทางการสอนของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี 5 ด้าน ซึ่งเชื่อมโยงกับสมรรถนะหลัก 5 ด้าน หรือแปลความได้ว่า ครูสอนผู้สอนบาลีจะปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนทั้ง 5 ด้านได้ดีมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยทฤษฎีทั้ง 5 ด้านเป็นสำคัญ

วงกลมที่สี่ คือ หลักกัลยาณมิตร 7 ประการ ซึ่งสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักจากวงกลมที่สอง และที่สาม แปลความว่า สมรรถนะหลัก 5 ด้าน ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของครู มีความสัมพันธ์กับหลักกัลยาณมิตร ครูสอนบาลี จะปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ และสมรรถนะหลักทั้ง 5 นั้น ต้องใช้หลักกัลยาณมิตรในการปฏิบัติงานทั้งหมด ผลการวิจัย พบว่าสมรรถนะหลักทั้ง 5 ด้าน ในแต่ละด้านก็ต้องอาศัยกัลยาณมิตรธรรมเป็นแรงขับเคลื่อนให้ครูสอนบาลีมีสมรรถนะหลักตามที่ได้วิจัย ศึกษา จะเห็นได้ว่าวงรอบนอกกัลยาณมิตรธรรมนั้นจึงไม่มีเส้นกันจึงเป็นการบูรณาการในการใช้หลักธรรมได้อย่างชัดเจน

สรุป

กัลยาณมิตร มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลโดยทั่วไป จึงจะมีลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน ในการที่จะก่อให้เกิดซึ่งสันติภาพได้นั้น ผู้ที่พร้อมจะปฏิบัติหน้าที่กัลยาณมิตร จำต้องพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมให้มีความดีพร้อมตามแนวทางที่กล่าวแล้ว แล้วจึงปฏิบัติหน้าที่ของกัลยาณมิตรต่อกันและกันเป็นการทวีจำนวนผู้ปฏิบัติหน้าที่กัลยาณมิตรให้เพิ่มมากยิ่งขึ้นไป การเป็นกัลยาณมิตรต่อกันนั้นหากมุ่งช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทางที่ดีงาม ย่อมทำให้ชีวิตเจริญก้าวหน้าต่อกัน พบกับความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทั้งทางโลก และทางธรรม การพัฒนารูปแบบสมรรถนะหลักเพื่อความเป็นเลิศทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 14: กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ได้รูปแบบสมรรถนะหลักเพื่อความเป็นเลิศทางการสอนของครูตามหลักพุทธธรรมในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ที่เหมาะสมในการพัฒนาโรงเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 : กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลไปปฏิบัติได้ดังนี้

1) คณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี จึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้สำนักเรียนบาลีมีการจัดการเรียนการสอนที่อยู่ในระบบการเรียนที่ต่อเนื่องไม่ขาดตอน

2) คณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ควรส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะให้ผู้บริหารและครูมีโอกาสดูแลความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ในการบริหารงานของสำนักเรียนเพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

3) คณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ควรมีการจัดกิจกรรมอบรมเสริมสมรรถนะของผู้บริหารและครูรวมทั้งการส่งเสริมงบประมาณเพื่อการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้คู่คุณธรรมจริยธรรมเป็นสำนักเรียนที่มีคุณภาพมีความเข้มแข็งเจริญมั่นคง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักทางการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 : กรณีศึกษาคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งได้มีทั้งข้อเสนอแนะที่หลากหลาย ซึ่งยังมีประเด็นหลายประเด็นที่ต้องการผู้เข้ามาดำเนินการศึกษาต่อ ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้มีการศึกษาในประเด็น ดังต่อไปนี้

1) ควรศึกษาเรื่องกลยุทธ์ในการพัฒนาครูสอนบาลีตามหลักกัลยาณมิตรธรรมในคณะสงฆ์ภาค อื่นๆ

2) ควรศึกษาเรื่องภาวะผู้นำในการบริหารจัดการเรียนการสอนภาษาบาลีตามหลักกัลยาณมิตรธรรมคณะสงฆ์ภาค 14 และภาค อื่นๆ

3) ควรศึกษารูปแบบการนิเทศติดตามผลการเรียนการสอนภาษาบาลีให้มีประสิทธิภาพและแข่งขันกับการเรียนการสอนของนักเรียนสายสามัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). *คู่มือการจัดการศึกษาสงฆ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 36). กรุงเทพฯ: ผลิตivism.
- พระมหาสุวรณ์ สุวณฺโณ. (2563). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักของครูตามหลักกัลยาณมิตรธรรมในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 9(2), 14-25.
- พัฒน์ เพ็งผลา. (2542). *ประวัติวรรณคดีบาลี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สนามหลวงแผนกบาลี. (2536). *เรื่องสอบบาลี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สวพร บุญญผลานันท์, สุขาดา นันทะไชย และ พลพี ทุมมาพันธ์. (2567). รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงสู่การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางฐานสมรรถนะ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 13(5), 226-238.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2567). ความเป็นมาแผนกบาลี. สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2567, จาก <https://deb.onab.go.th/th/content/page/index/id/6116>
- Damnoen, P. S., Siri, P., Supattho, P. S., & Kaewwilai, K. (2021). The Development of Student Characteristics in According to the Nawaluk Framework of the Buddhist integration of Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 5(2), 126–135.
- Keeves, P. J. (1988). *Educational Research Methodology, and Measurement: An International Handbook*. Oxford: Pergamon Press.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for Competence Rather Than for "Intelligence." *American Psychologist*, 28(1), 1–14.